

OCENA DYREKTORA
Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu
gospodarki leśnej w Nadleśnictwie Świątoszów
za ubiegły okres gospodarczy 2014 – 2023

Zadania określone decyzją Ministra Środowiska nr DLP-I-611-60/36511/14/ŁP z dnia 05 września 2014 roku na okres gospodarczy 2014 – 2023 wraz z ich wykonaniem przedstawiają się następująco:

- etat miąższościowy użytków głównych (rębnych i przedrębnych) w ilości 553 113 m³ grubizny netto wykonano w około 97%, tj. 538 479,16 m³,
- projektowaną na 1 298,17 ha powierzchnię zalesień i odnowień wykonano w około 86%, tj. 1 113,44 ha,
- projektowaną na 14 946,90 ha powierzchnię pielęgnowania lasu wykonano w około 103%, tj. 15 368,83 ha.

1. Stan posiadania

Powierzchnia ogólna Nadleśnictwa Świątoszów bez współwłasności według stanu na 31 grudnia 2023 roku wyniosła **25 283,3881** ha i zmniejszyła się o 75,6569 ha w ciągu 10 lat obowiązywania planu. Zmniejszyła się zarówno powierzchnia leśna - o 17,9918 ha, jak i powierzchnia pozostałych gruntów - o 57,6651 ha. Grunty objęte współwłasnością w Nadleśnictwie Świątoszów według stanu na 31 grudnia 2023 roku nie występują.

Zmniejszenie powierzchni nadleśnictwa to w znacznej mierze skutek przekazania gruntów na rzecz Rejonowych Zarządów Infrastruktury we Wrocławiu i Zielonej Górze, w ramach zaspokajania potrzeb obronnych kraju. Na zmniejszenie powierzchni wpływ miała również sprzedaż nieruchomości gruntowych na podstawie art. 38 oraz 40a ustawy o lasach. Nadleśnictwo przekazało również część gruntów w trybie specustawy drogowej, tj. ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 roku o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych.

Na zwiększenie powierzchni wpłynął zwrot gruntów dokonany przez Wojsko Polskie oraz zmiana zasięgów terytorialnych nadleśnictw nadzorowanych przez Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych we Wrocławiu.

Pozostałe zmiany były następstwem geodezyjnych pomiarów powierzchni działek ewidencyjnych w związku z modernizacją ewidencji gruntów i budynków oraz w związku z aktualizacją danych ewidencji gruntów i budynków.

Ogólnie, ubytki powierzchni ze stanu posiadania były wyższe niż przejęcia gruntów.

2. Analiza użytkowania

Etat cięć użytków głównych w planie urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Świątoszów wynosił **553 113** m³ grubizny netto, w tym:

- a) użytki rębne - 209 393 m³ grubizny netto,
- b) użytki przedrębne - 343 720 m³ grubizny netto.

Użytkowanie grubizny ogółem w latach 2014-2023 zrealizowano w wysokości **538 479,16** m³, możliwości określone etatem cięć wykorzystano w około 97%. Ustalona decyzją Ministra Środowiska jako nieprzekraczalna wielkość pozyskania była więc przestrzegana. Wykonanie etatu miąższościowego w poszczególnych obrębach leśnych przedstawia się następująco: obręb Ławszowa 313 475,42 m³, tj. 101% planowanej wielkości, obręb Świątoszów 225 003,74 m³, tj. 93%.

Udział użytków przygodnych w pozyskaniu stanowił około 7%.

- a) Użytkowanie rębne wyniosło łącznie 196 065,65 m³. Etat ten w wymiarze miąższościowym zrealizowano w około 94%, natomiast w wymiarze powierzchniowym w około 99%. Użytkowanie przygodne w użytkach rębnych wyniosło 4 337,95 m³, co stanowi około 2% użytkowania rębego.
- b) Użytkowanie przedrębne wyniosło 342 413,51 m³, tj. około 100% wielkości planowanej w wymiarze miąższościowym. Użytki przygodne w drzewostanach nieplanowanych do cięcia przedrębnego wyniosły 35 237,38 m³, i osiągnęły 10%. Etat powierzchniowy użytkowania przedrębnego, tj. CP-P i trzebieży łącznie, ustalony w wysokości 13 428,21 ha, został wykonany w około 100%. Etat trzebieży wczesnych TW zrealizowano w około 101%, zaś etat trzebieży późnych TP w około 100%. Ogółem wykonanie etatu powierzchniowego trzebieży wyniosło około 100%.

Na gruntach nieleśnych w trakcie mijającego dziesięciolecia Nadleśnictwo Świątoszów pozyskało 336,40 m³ drewna.

Na gruntach wyłączonych z produkcji leśnej pozyskano 1 501,64 m³ drewna.

3. Analiza zadań z zakresu hodowli lasu

Zadania w zakresie odnowień i zalesień za ubiegłe 10-lecie wynosiły według planu urządzenia lasu ogółem 1 298,17 ha. Wykonano 1 113,44 ha, co stanowi 86% planu.

Ekspirujący plan urządzenia lasu przewidywał do odnowienia 183,71 ha zrębów zaległych, odnowiono je w pierwszych latach obowiązywania planu. Odnowiono dwie halizny na powierzchni 6,29 ha. Plan nie przewidywał do odnowienia płazowin. Nie planowano zalesień, jednak w trakcie dziesięciolecia zrealizowano je na powierzchni 13,62 ha.

Odnowienia przy rębniach złożonych nadleśnictwo wykonało na powierzchni 159,94 ha, co wobec planowanych 280,21 ha stanowi 57% planu.

Podsadzenia produkcyjne wykonano na 9,07 ha, planowano je na powierzchni 1,87 ha. Dolesienia luk i przerzedzeń zrealizowano na powierzchni 22,83 ha, przy planowanych 2,98 ha.

Zadania z zakresu poprawek i uzupełnień wykonano na powierzchni 6,76 ha, czyli w wymiarze ponad dwukrotnie wyższym niż planowano, tj. 2,90 ha. W ekspirującym planie urządzenia lasu nie planowano wprowadzania podszytów, jednak zrealizowano je na powierzchni 0,43 ha.

Zadania z zakresu pielęgnowania gleby wykonywano w miarę potrzeb, plan przekroczone wykonując zabiegi na powierzchni 370,58 ha, przy planowanej powierzchni 6,47 ha. Czyszczeń wczesnych - CW, wymagały drzewostany na powierzchni 401,05 ha, czyli mniej niż planowano, tj. 458,44 ha. Pielęgnowanie młodników - CP wykonano w 113% (1 196,08 ha).

Zabiegi melioracji agrotechnicznych, zaplanowane na powierzchni 1 265,68 ha, wykonano na 1 280,50 ha, co stanowi 101% planu. W minionym okresie nie planowano nawożenia oraz melioracji wodnych.

Uprawy i młodniki w wieku do 10 lat zajmują w nadleśnictwie powierzchnię 876,79 ha. Powstałe w ubiegłym okresie gospodarczym uprawy na powierzchniach otwartych są najczęściej zgodne (95%) lub częściowo zgodne (3%) z projektowanym składem. Uprawy niezgodne z projektowanym składem stwierdzono na powierzchni 16,06 ha. Stopień pokrycia upraw jest również zadowalający, uprawy o pełnym pokryciu (1,0 – 0,9) opisano na powierzchni 791,72 ha, tj. 90%. Upraw przypadłych nie stwierdzono.

Część odnowienia w Nadleśnictwie Świętoszów powstaje jako odnowienie podokapowe. Młode pokolenie powstałe pod osłoną drzewostanu jest zazwyczaj dobrej jakości, przeciętnie wynosi ona 22.

4. Ocena zadań wynikających z Programu Ochrony Przyrody

Nadleśnictwo posiada program ochrony przyrody opracowany na dzień 1 stycznia 2014 roku.

W ubiegłym dziesięcioleciu nadleśnictwo prowadziło m.in. prace w ramach programu „Kompleksowy projekt ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach

zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe” polegające na usuwaniu tawuły kutnerowatej. Na użytku ekologicznym „Święte Jezioro” usuwano zadrzewienia i krzewy w celu poprawienia warunków siedliskowych na chronionych łąkach.

Realizowano również zadanie ochronne polegające na usuwaniu gatunków drzewiastych z siedliska suchych wrzosowisk (4030). Pracami objęto ponad 100 ha powierzchni w leśnictwach Lubiechów i Rudawica. Nadleśnictwo Świętoszów uczestniczyło także w projekcie "Czynna ochrona cietrzewia na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych w Polsce”.

Poza tym służby terenowe Nadleśnictwa Świętoszów prowadziły stałą obserwację zmian zachodzących w ekosystemach leśnych.

5. Ochrona lasu

Biorąc pod uwagę analizę gospodarki leśnej za okres obowiązywania dotychczasowego planu urządzenia lasu, stan zdrowotny i sanitarny lasów Nadleśnictwa Świętoszów w pierwszych latach obowiązywania planu urządzenia lasu można uznać za dobry i stabilny. Jednak stan oraz intensywność prowadzonych cięć sanitarnych w latach kolejnych – co również potwierdza analiza gospodarki leśnej za okres obowiązywania dotychczasowego planu urządzenia lasu – może świadczyć o istotnym znaczeniu szkodliwych czynników biotycznych i abiotycznych. Fakt ten, bardzo dobrze ilustruje pozyskanie posuszu: które w latach 2014-2016, kształtowało się średnio na poziomie około 3,9 tys. m³ rocznie. W latach 2017-2022 pozyskanie posuszu to już 5,9 tys. m³ średniorocznie.

Dla porównania, w latach 2012-2013 bezpośrednio poprzedzających expirujący plan urządzenia lasu, średnioroczny poziom pozyskania posuszu to około 1,7 tys. m³. Obecnie można mieć nadzieję, że szkodliwe czynniki wpływające na zwiększone pozyskanie posuszu powoli ustępują. W ostatnim roku obowiązywania planu urządzenia lasu tj. w roku 2023 pozyskano jedynie około 400 m³ drewna posuszowego.

Największe nasilenie prac związanych z usuwaniem wyżej wymienionych szkód wywołały następujące czynniki: przede wszystkim susza hydrologiczna w latach 2015-2023 oraz huraganowe wiatry.

W celu ograniczenia rozmiaru szkód powodowanych przez zwierzynę nadleśnictwo podejmuje różnego rodzaju działania, w tym: zwiększanie udziału upraw pochodzących z odnowienia naturalnego, zabezpieczenie chemiczne, gradzenie upraw.

W Nadleśnictwie Świętoszów prowadzono obserwacje i ograniczenie liczebności populacji szkodników wtórnych głównie poprzez pułapki feromonowe i klasyczne.

Lasy Nadleśnictwa Świętoszów zaliczone są do I kategorii zagrożenia pożarowego. W siedzibie nadleśnictwa funkcjonuje Punkt Alarmowo Dyspozycyjny.

6. Wyniki monitoringu skutków oddziaływania ustaleń tego planu na środowisko i obszary Natura 2000

Do planu urządzenia lasu przedmiotowego nadleśnictwa sporządzono według stanu na 01 stycznia 2014 roku prognozę oddziaływania na środowisko i obszary Natura 2000. W konkluzji tego opracowania stwierdzono, że plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Świętoszów nie ma znacząco negatywnego wpływu na środowisko i nie przewiduje realizacji zadań zaliczanych do szczególnie uciążliwych dla środowiska i przedmiotów ochrony.

Na podstawie informacji naczelnika właściwego do spraw urządzania lasu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu w zakresie wykonania monitoringu dotyczącego skutków realizacji planu na środowisko i obszary Natura 2000 zgodnie z ustaleniami przyjętymi w prognozie oddziaływania na środowisko tego planu, nie stwierdzono negatywnych skutków oddziaływania ustaleń planu na środowisko i obszary Natura 2000.

7. Wnioski

Uwzględniając zaprezentowane powyżej dane, stwierdzam, że prowadzona w ubiegłym okresie gospodarka leśna w Nadleśnictwie Świętoszów przyniosła pozytywne efekty. W zadowalającej mierze wykonano obligatoryjne i kierunkowe zadania określone w poprzednim planie. Powierzchnia ogólna Nadleśnictwa Świętoszów zmniejszyła się - o około 76 ha, osiągając na koniec dziesięciolecia poziom 25 283 ha. Wzrosły zasoby drewna o blisko 23%, tj. do poziomu około 3,1 mln m³. Zwiększyła się zasobność, ze 112 m³/ha w 2014 roku do 135 m³/ha w roku 2023.

Przeciętny wiek drzewostanów wzrósł o 2 lata i obecnie wynosi 51 lat. Analizując istniejące i pożądane relacje pomiędzy przeciętnym wiekiem drzewostanów Nadleśnictwa Świętoszów (51 lat), a połową orientacyjnego średniego wieku rębności drzewostanów ($\frac{1}{2} \times 90$ lat) stwierdzono odstępstwo od pożądanego stanu (6 lat).

Zmiany w strukturze według gatunków panujących są następujące. Zwiększyła się powierzchnia zajmowana przez sosnę, o około 3%. Na początku dziesięciolecia sosna zajmowała 15,4 tys. ha, obecnie ponad 15,8 tys. ha. Stale wzrasta powierzchnia drzewostanów dębowych, w ciągu dziesięciolecia zwiększyła się o około 45 ha. Zauważalne jest zmniejszenie się powierzchni dotychczas zajmowanej przez brzozę, która występowała na około 2 000 ha, a obecnie występuje na powierzchni około 1 500 ha.

Biorąc pod uwagę wszystkie czynniki wpływające na prowadzoną w minionym okresie gospodarkę, jej ogólną ocenę należy uznać za **pozytywną**.

p.o. Dyrektor
Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych
we Wrocławiu
Jan Dzięcielski
p.o. Dyrektora RDLP we Wrocławiu
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/